

Guy de Maupassant'da Ölüm Anlayışı: "La Morte"

Gülhanım ÜNSAL¹

APA: Ünsal, G. (2018). Guy de Maupassant'da Ölüm Anlayışı: "La Morte". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 249-256. DOI: 10.29000/rumelide.472769

Öz

Dilimiz dünyamızdır. Dil dünyayı kavrayışımızdır. Hayat ve ölüm iç içe iki kavramdır. Hayatla zıt kutup oluşturan ölüm hayatı anlamlı kılar. Tanatoloji bilimine göre ölüm biyolojik, sosyal ve psikolojik olmak üzere üç aşamada gerçekleşir. Ama ölüm sözcüğünü sesletmek acı verdiği için her dilde olduğu gibi anadilimizde de örtmece sözcüklerle adlandırılır. Maupassant'a göre, hayat değersiz, anlamsız, saçmadır. Hayatın bir mantığı yoktur. Hayat bir cezaevidir. Bu yüzden, kendisi yapayalnızdır. Hayatla ilgili bütün bildikleri kendisine tiksinti verir. Bunun için insanlardan kaçır, yalnızlığı tercih eder. İnsanların duygu ve düşünceleri anlaşılmazdır ve onlar yalnızlığa mahkûmdurlar. Yazara göre, yalnızlık hapsedir, ölüm tehdit eder, yokluk ya da acı mahveder. Bu çalışmada hayatı, edebi kişiliği ve biçimine yer verdiğimiz Maupassant'ın ölüm anlayışını 'La Morte' adlı öyküsünde incelemeye çalıştık. Dilimizde pek çok çevrisi olan bu öyküden hareketle, yazarın dünya görüşünü aşk, kadın ve ölüm üçgeni içinde vermeye çalıştık.

Anahtar kelimeler: Maupassant, ölüm, örtmece.

Understanding of Death in Guy de Maupassant: "La Morte"

Abstract

Our language is our world. Language is the understanding of the world. Life and death are intertwined. Life that makes the opposite pole of life makes life meaningful. According to the science of tannatology, death occurs in three stages, biological, social and psychological. But since it is painful to pronounce the word of death, it is called a euphemism word, as it is in every language. According to Maupassant, life is worthless, meaningless, bullshit. Life has no logic. Life is a prison. So, he is all alone. All his knowledge of life is disgusting to him. For this he flees from man, he chooses loneliness. The feelings and thoughts of people are incomprehensible and they are condemned to loneliness. According to the writer, loneliness is trapped, death threatens, destitution or bitterness ruined. In this work, we tried to examine Maupassant's death understanding, which we have included in life, literary personality and style, in a story called 'La Morte'. From this story which has many translations to our language, we tried to give the world view of love in the triangle of love, woman and death.

Key words: Maupassant, death, euphemism.

1.Giriş

Ölüm 'bir insan, bir hayvan veya bir bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi' olarak tanımlanır (Türkçe Sözlük, 2005). İnsan, biyo-psiko-sosyo-kültürel ve tinsel bir varlıktır. Bu varlık, fiziksel olarak,

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık (Fransızca) ABD, gulhanim.unsal@marmara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7374-3575 [Makale kayıt tarihi: 1.8.2018-kabul tarihi: 6.10.2018]

doğumla başlar, ölümle son bulur. Ölümün varlığı hayata bir anlam kazandırır. Ölümü inceleyen Tanatoloji bilimine göre, ölüm üç aşamada gerçekleşir: Biyolojik, sosyal ve psikolojik ölümdür (Koç, Ölüm Psikolojisi I -<http://docplayer.biz.tr/19401149-Olum-psikolojisi-i-mustafa-koc.html>).

Hayat, yaşam ile ölüm arasında bir döngü, bir yer değiştirmedir. Hayat ile ölüm birbirinin kaynağıdır. Hayat bir zaman dilimiyle sınırlıdır. Hayat hep yinelenir, yenilenir. Biri doğarken diğeri ölür. Ölmek yaşamak içindir. Ölüm sayesinde yenilenme olur, nesil devam eder. Hayatta ayakta kalmak için güçlü olmak gerekir. Güçlü olmak değişime ve uyuma bağlıdır. Bu değişimin adı ölümdür.

1.1.Hayat ve Ölüm

Hayat ve ölüm kavramları iç içe geçmiş bir zincirin halkası gibidir. Ancak birbirlerinin tersi, zıt anlam kutupludurlar. Kıran ve Korkut (2011: 29), bir sözcüğün yananlamını 'alıcıya göre değişik biçimlerde algılanan, ikincil kavramlara, imgelere, öznel izlenimlere ilişkin duygusal, coşkusal ikincil anlamlar' olarak betimler. Yananlam, bir sözcükle ilgili çağrışımsal değerleri ve değişebilir anlamları belirtir. Bu değişkenlik düşünce, duygu, bireysel yaratım, özel ve öznel tutumlara bağlanabilir (Günay, 2007: 69). Hayat sözcüğü 'esenlikli' bir çağrışım yaparken, bunun aksine, ölüm sözcüğü 'eseniksiz' bir çağrışım yapar ve farklı anlam birimler oluştururlar.

Hayat	Ölüm
/canlı/,/diri/	/cansız/, /ölü/
/sıcak/	/soğuk/
/neşe/, /sevinç/	/hüzün/,/acı/
/kutlama/,/eğlence/	/yas/, /matem/
/mutluluk/	/mutsuzluk/
/beraberlik/	/yalnızlık/
/ses/	/sessizlik/
/sağlık/	/hastalık/
/başlangıç/	/bitiş/
/varoluş/	/yok oluş/
/güç/,/kuvvet/	/çaresizlik/
/gülüş/	/ağıt/
/hayal/	/gerçek/
/isyan/, /küfür/, /beddua/	/dua/, /hayırdua/
/değerli taşlar/	/mezar taşı/
/kıyafetler/	/kefen/
/sinir/,/stres/,/kaos/	/ huzur/
/aşk/	/ilahi aşk/
/su/	/gözyaşı/
/göz aydını/	/baş sağlığı/, vb.

Her ölüm zamansızdır. Ölümün bu zamansızlığı, beklenmedik bir anda başa gelişi insanı şok eder; terdirgin, gergin, mutsuz, huzursuz eder. Ama, bunun yanında ölümün insana iki kaşın arası kadar yakın olduğunu da her an hatırlatır. Bunun için, hayatla ölüm tam anlamıyla iç içedir. Eskiden insanlar kendi ölümlerine ve ölüm fikrine daha alışıktı yaşadıkları için, Ariès (1975)'in 'evcilleştirilmiş ölüm' dediği "ev-içi" ölümler gerçekleşiyordu. Ölümle içli-dışlı olmak, elbette doğanın düzenini kabul etmektir. Geleneksel toplumlarda mezarlıkların yaşam alanlarının içine yapılma nedeninin bu olduğu söylenebilir (Ariès, 1991: 29). Bu durum, geleneksel insanın ölümü daha fazla kabullenici olmasıyla açıklanabilir.

Günümüz insanı ise, ölümü pek kabul etmek istemez. Öte yandan, tıp çok gelişti, insanoğlunun ömrünü uzattı, ama henüz ölüme çare bulamadı. Ölümün gelişi genellikle bir sebebe bağlıdır. Her ölümün mutlaka bir bahanesi vardır. Bazen önemsiz bir baş ağrısı, bazen bir yürek sızısı sebep olur. Bazen çaresiz ıstırapların çaresi olur. Bu anlamda bir kurtuluş, bir temizliktir. Ölüm maalesef herkesedir. Bu anlamda adildir. Ancak sosyolojik araştırmaların gösterdiği gibi, toplumsal sınıfların ölüme bakışı açıları değişiklik gösterir. Örneğin, ölen kişinin genç ve erkek olması ölüme tepkiyi artırırken, yaşlı ve kadın olması pek tepki çekmez (Kızılçelik, 2000: 165-6). Ölen kişinin yaşı, cinsiyeti, makamı gibi etkenlerin de ölümün "zamanlılığı" ya da "zamansızlığı"na etki yaptığı söylenebilir (Ünal, 2011: 129).

Genellikle kişinin dini inancına göre düzenlenen cenaze törenleri sade, basit, gösterişsiz ve samimi bir havada geçer. Ancak son zamanların modası, güneş gözlüklü gösterişli matem tutuşları saymazsak. İnsan orada ölümlle yüzleşir. Her toplum kendi dilinde, ölen kişinin yakınlarına 'baş sağlığı' diler ve teselli eder. İnsanın ağısını, acısını insan alır; tatlı dil acıyı bal eder. Bunun için toplumumuzda düğün gibi ölüm de elle olur. Ölüm insanları birbirine yakınlaştırır. İnsanların böyle anlarda, kendi gücünün yetmediği, çaresiz anlarında birbirleriyle dayanışma içine girdiğini gözlemleriz. Bu dayanışmanın, anadilimizin şekillendirdiği kültürümüzün bize kazandırdığı, başka toplumlarda örneğine pek az rastlanır nitelikte çok önemli bir değer olduğu söylenebilir.

1.2. Örtmece

Ölüm gibi acı verici bir gerçeği anadilmiz örtmecelerle yumuşatır, örter. Örtmece, 'güzel adlandırma, euphémisme' kavramı "kimi varlıklardan, nesnelere söz edildiğinde doğacak korku, ürkme, iğrenme gibi duyguların, kötü izlenim ve çağrışımların önlenmesi amacıyla yönelen ve dünyanın her dilinde rastlanan bir değiştirme olayıdır" (Aksan, 1998: 422). Örtmece olayı çok eski inançlara dayanır. "Ürkme, korkma, uğursuz sayma, terbiye ve nezaket" gibi nedenlerin örtmeceye yol açtığı belirtilir. Örtmece dilde bilinçli bir değiştirme hareketi olarak sayılır. Bu, insanların duyduğu korku ve kaygılar sebebiyle dil üzerinde yaptıkları bir değişikliktir. Sözcüğün söylenmesiyle dinleyende uyanacak kötü tasarım, izlenim ve duyguların giderilmesi amacıyla dayanır (Aksan, 1998: 423). Guiraud (1984: 63)'a göre, örtmece 'toplumsal bir incelikler' ve her zaman ruhsal-çağrışımsal bir oluşa dayanır. Ama özel nitelikli bir oluştur bu, zira bir çağrışımı nedenli kılmak değil, ortadan kaldırmaktır. Örtmece dolaylama, düzdeğişmece, eğretileme, eksilti, kısaltma, güdükleme vb. anlam değişimlerinin pek çoğuna başvurur.

'Ölmek' sözcüğünün yaratacağı etkiyi azaltmak üzere, anadilimizde bu anlama gelen, değişik dil düzeylerinde, pek çok örtmece sözcük kullanılır: Bunlar arasında vefat etmek, hayatta gözlerini yummak, son uykusuna yatmak, emrihak vaki olmak, ecel şerbetini içmek, günü dolmak, ömrü vefa etmemek, ömür defterini kapatmak, vadesi dolmak, adres değiştirmek, ahrete intikal etmek, dünyasını değiştirmek, dar-ı bekaya irtihal etmek, dünyaya veda etmek, ebediyete geçmek, can borcunu ödemek, ruhunu teslim etmek, dünyaya gözlerini kapamak, toprak olmak, Hakka yürümek, rahmet-i rahmana kavuşmak, sonsuzluğa intikal etmek, ruhunu teslim eylemek, son nefesini vermek, yaşamını yitirmek, hayatını kaybetmek, vb. sayılabilir (Aksan, 1998: 423; Aksan, 1996; Türkmen, 2009: 134; Türkçe Sözlük, 2005).

'Başlangıçta varlık ile dil, sözcük ile anlam birbirinden ayrılmazlar, bir birlik olarak görünürler. Sözcük, varlığın bir simgesi, adlandırılması, göstergesi değildir, onun gerçek bir parçasıdır. Mitolojik görüşe göre, her nesnenin özü adlarda saklıdır. Adlara egemen olmasını, onları kullanmasını bilen kimse, nesnelere üzerinde de bir egemenlik kazanır. Nesnelere dünyası ile adların dünyasının tek bir gerçekliği

vardır' (Akarsu, 1998: 15), görüşünden yola çıkarak, örtmece sözcüklerin ortaya çıkışında tabuların etkisi olduğu; adın nesnesiyle özdeş kılınışı sonucu da tabunun ortaya çıktığı söylenebilir.

1.3. Bütünce

'Dil dünya kavrayışıdır. Yadsınmayan tek doğru varsa, bu kavrayışın dilden dile değiştiğidir' (Uygur, 1994: 134) düşüncesiyle, çalışmanın amacını 'La Morte' adlı öyküsünden hareketle Maupassant'ın ölüm anlayışını incelemek oluşturmaktadır. Anlam açısından birbirinin karşıtı olan sözcüklerin oluşturduğu karşıtanamlılık ilişkisinden (Kıran & Eziler Kıran, 2002: 248) yola çıkarak, çalışmada önce hayat ve ölüm kavramlarının karşıt anlamlı çağrışımlarına dayalı bir karşıtlık oluşturulmaya çalışıldı. Sonra, 'toplumsal incelik' olarak algıladığımız örtmece kavramına yer verildi. Daha sonra, dilimize 'Ölü', 'Ölümler Ne Diyor?', 'Ölümlerin Dedikleri' ve 'Sevgilinin Ölümü' olarak pek çok isimle çevrilen 'La Morte' adlı öyküden hareketle Maupassant'ın ölüm anlayışı incelenmeye gayret edildi. Bu bağlamda Maupassant'ın hayatı, edebi kişiliği ve biçemi üzerinde duruldu. Semih Atayman (Sevgilinin Ölümü) ve Buket Yılmaz (Ölü) çevirileri çalışmaya ışık tuttu.

2. Guy de Maupassant kimdir?

Maupassant'ın ölüm anlayışına geçmeden kısaca yazarın kişiliği ve edebi yönüne değinmek gerektiği kanısındayız.

Guy de Maupassant (1850-1893) Normandiya Bölgesinde Dieppe şehri yakınlarında, Miromesnil şatosunda doğar. Çocukluk ve gençlik yıllarını deniz kenarında, sadece annesiyle geçirir. Burjuva bir aileye mensuptur. Canlı ve taşkın bir kişiliği vardır. Hayatın zevklerine ve çalışmaya coşkuyla sarılır. Ancak gürbüz yapısına rağmen, sağlığı günden güne bozulur, zihinsel dengesini de kaybetmeye başlar. Gördüğü sanrılara iç daralmaları eşlik eder. Başarısız bir intihar girişiminin ardından, 43 yaşında akıl hastanesine kaldırılır. Orada 1893'te hayatını kaybeder ve Paris'teki Montparnasse mezarlığına defnedilir. Fransız öykü ve roman yazarı Maupassant, naturalizm edebiyat akımını benimser. Honoré de Balzac (1799-1850), Gustave Flaubert (1821-1880), Emile Zola (1840-1902)'nın etkisinde kalır. Maupassant, 1880'den 1891'e kadar, 18 kitapta toplanan yaklaşık 300 öykü ile 6 roman yayımlar. Bulduğu her ortamda gözlem yapar. Öykülerinde sıradan insanları güçlü bir yalınlıkla işler ve yöntemi, kişisel olmayan nesnelliğin sürekli araştırılması üzerine kuruludur. Öyküleri bir bütün olarak ele alındığında, 1870 - 1890 arasında Fransız toplumunun farklı görünüşleri ortaya çıkar. Yapıtları kişisel yaşamından birçok iz taşır. Bunun için öykü ve romanları birer "otobiyografi" ya da "günlük" gibi ele alınır. Romanlarında pek olmasa da öykülerinde estetik kaygılar taşır: *sadelik, denge, kısaklık*. Maupassant önce hızlı birkaç dokunuşla bir dekor belirler. Sonra birkaç özellik, birkaç sözcük, birkaç davranışla kişileri oluşturur. Daha sonra, öyküye başlar. Önce sıradan, çeşitli olaylar, hiç beklenmedik bazı olaylarla hemen drama dönüşür. Maupassant tekniği şaşırtıcı bir kesinlikle, göz kamaştırıcıdır (Deshusses- Karlson- Thornander, 1984: 113). Eserlerinde sözcükleri ilk anlamlarıyla kullandığı, sade, yalın, somut, akıcı sözcükler seçtiği ve kısa tümce tercih ettiği gözlemlenir.

3. Guy de Maupassant'da ölüm anlayışı

Maupassant'da ölüm anlayışına gelince, yazarın eserlerinde ölüm çok yalın, sade, net bir şekilde anlatılır. Hayatın gerçeğidir. 'La Morte' adlı fantastik öyküde, Guy de Maupassant'ın dünya görüşü aşk, kadın ve ölüm üçgeni içinde verilir. 'La Morte' 31 Mayıs 1887 tarihinde « *Gil Blas* » gazetesinde, daha sonra da 1889 tarihli « *La Main gauche* » adlı derlemede yer alır. Öykünün yazılış amacı, aşktan ötürü

yaşanan düş kırıklıklarını, insanların riyakârlıklarını, hayatın bittiği yerde bütün çıplaklığıyla gerçeğin başladığını ve insanların yaşadığı duygulara göre hayatı algıladığını anlatmak olduğu söylenebilir.

Maupassant 'La Morte' adlı öyküde ölüm kavramı, sevgilinin ölümü üzerinden anlatılır. Öykünün Kahramanı, aynı zamanda anlaticı, çok sevdiği, her şeyim dediği, taptığı sevgilisini kaybeder. Sevgilisi bir gün yağmurda ıslanır, hastalanır ve ölür: */Je l'avais aimée éperdument! /Elle mourut./ /Et voilà qu'elle mourut. Comment ? Je ne sais pas, je ne sais plus./ Onu deli gibi sevmiştim/ /Öldü./ /Ve işte öldü. Nasıl? Bilmiyorum, hiç bilmiyorum./* (Çev. Atayman) Sevgilisinin bu hiç beklenmedik ölümünden dolayı çok büyük bir hayal kırıklığı yaşar; çok acı çeker; evin her yerinde onu görür gibi olur: *...qui devaient garder dans leurs imperceptibles fissures mille atomes d'elle.../ Quand je revis ma chambre, notre chambre, notre lit, nos meubles, toute cette maison où était reste tout ce qui reste de la vie d'un être après sa mort, je fus saisi par un retour de chagrin si violent que je faillis ouvrir la fenêtre et me jeter dans la rue./ /...bu evin her köşesine onun teninden zerrelere karışmıştı.../* (Çev. Atayman); bu duruma dayanamaz ve */Odamı, odamızı, yatağımızı, eşyalarımızı, bir canlının ölümünden sonra geriye kalan her şeyin bulunduğu bütün bu evi yeniden görünce içimi öyle şiddetli bir hüznün kapladı ki, az kalsın pencereyi açıp kendimi atacaktım/ der* (Çev. Atayman). Ölüm saygı uyandırır ve bütün çirkinlikleri kapatır. Ölen ne yaparsa yapsın, kim olursa olsun ardından kötü konuşulmaz. Kahramanımız da sevgilisine öylesine derin bir saygı duyar ki, "metresiniz" diye konuşmaya başlayan bir din adamını kovar: */Je vis un prêtre qui prononça ce mot: « votre maitresse » . Il me sembla qu'il l'insultait. Puisqu'elle était mort, on n'avait plus le droit de savoir cela. Je le chassai./ « Metresiniz » diye hitap eden bir rahip gördüm. Ona hakaret ediyormuş gibi geldi. Mademki ölmüştü, artık kimsenin bunu bilmeye hakkı yoktu. Rahibi kovdum./* (Çev. Yılmaz). Ancak daha sonra, acısını hafifletecek, ona sevgilisinden bahsedecek, iyi, şefkatli bir başka rahibin sözlerinden etkilenip ağlayacaktır: */Un autre vint qui fut très bon, très doux. Je pleurai quand il me parla d'elle./ Bir başka rahip geldi. Çok iyi, çok ılımlıydı. Bana ondan söz edince, ağladım./* (Çev. Atayman). Sevgilisinin ölümüne inanmamaktadır. Toprağa verilme anıyla ilgili hatırladığı tek şey, tabutu ve çivilere vuran çekiç sesidir: */On me consulta sur mille choses pour l'enterrement. Je ne sais plus. Je me rappelle cependant très bien le cercueil, le bruit des coups de marteau quand on la cloua dedans. Ah ! mon Dieu ! Elle fut enterrée ! enterrée ! Elle ! dans ce trou !/ /Toprağa verme konusunda binlerce şey sordular. Hiç birini hatırlamıyorum. Ama tabutunu, onu içine koyup tabutun çivileri çakılınca, çekiç darbelerinin sesini çok iyi hatırlıyorum. Ah! Tanrım! Gömüldü! Gömülüydü! O! Bu çukurun içinde!/* (Çev. Yılmaz). Cenaze töreni çok sade geçer. Çok az kalabalığı vardır. Birkaç arkadaşı gelir sadece. Hemen olup biter. Bu da Maupassant'ın öykülerinde taşıdığı estetik kaygısını –sadelik ve kısalık-yansıtır niteliktedir: */Quelques personnes étaient venues, des amies./ /Birkaç kişi, birkaç arkadaş gelmişti./* (Çev. Yılmaz) Yazarın 'ölüm ve ölümlere karşı duyduğu anlaşılmasız merakına' yaşadığı şok da eklenince neden mezarlığı ziyaret ettiği hemen anlaşılır. Mezarlıkla ilgili duygularını şöyle dile getirir: */Je sortis et, malgré moi, sans savoir, sans le vouloir, j'allais vers le cimetière. /...errer dans cette ville des disparus./ /...Sokağa çıktım, farkında olamadan, istemeden mezarlığa doğru yürümeye başladım/ der* (Çev. Yılmaz) ve */bu ölümler diyarında başıboş dolaşmaya başlar./* (Çev. Atayman). 'Mezarlık alan olarak şehirden daha küçük, ama daha kalabalık' diyerek bu dünyanın faniliğine dikkat çeker: */Comme elle est petite cette ville à côté de l'autre, celle où l'on vit! Et pourtant comme ils sont plus nombreux que les vivants, ces morts./ /Bu şehir, diğerinin, yaşayanların şehrinin yanında ne kadar da küçük! Yine de, ölümler yaşayanlardan ne kadar da kalabalıklar./* (Çev. Yılmaz). İnsanların yaşarken ne kadar doyumsuz olduğunu, azla yetinmediğini, hep daha fazlasını istediğini, aç gözlülüğüne vurgu yapar: */Il nous faut de hautes maisons, des rues, tant de place, pour les quatre générations qui regardent le jour en même temps, boivent l'eau des sources, le vin des vignes et mangent le pain des plaines./ /Beraber yaşayan, kaynak suyu ve üzüm bağlarının şarabını içen, ovaların ekmeğini yiyen*

dört kuşak için, bize daha büyük evler, sokaklar, daha çok alan gerekiyor./ (Çev. Atayman). Ama kefenin cebi olmadığını, insanın o tarafa hiçbir şey götüremediğini, ölünce yanına alabileceği tek şeyin kefenden başka bir şey olmadığını, ona yetecek olan şeyin toprak olduğunu anlatır: */Et pour toutes les générations des morts, pour toute l'échelle de l'humanité descendue jusqu'à nous, presque rien, un champ, presque rien ! La terre les reprend, l'oublie les efface. Adieu !/ /Oysa bütün ölümler için, bize kadar gelen bütün bu insanlık ölçeği için, küçük bir toprak parçasından başka hiç bir şey gerekmiyor, basit bir mezardan başka hiçbir şey! Toprak onları geri alıyor, hafıza onları siliyor. Allahaismarladık!/(Çev. Atayman). Mezarlık insanlara terk edilmişlik duygusu verir. Ölümler toprağa gömülür, orada çürür, toprağa karışır ve toprak olur. Bir başka deyişle, özüne döner: */Au bout du cimetière habité, j'aperçus tout à coup le cimetière abandonné, celui où les vieux défunts achèvent de se mêler au sol, où les croix elles-mêmes pourrissent, où l'on mettra demain les derniers venus./ /İçinde bulunduğum mezarlığın sonunda birden bire, ilk gömülenlerin toprağa karışımını tamamladığı, haçlarının dahi çürümüş olduğu, yarın yeni gelenlerin gömüleceği, terk edilmiş mezarlığı fark ettim./ (Çev. Yılmaz). Yazar, mezarı şu sözlerle betimler: */Il est plein de roses libres, de cyprès vigoureux et noirs, un jardin triste et superbe, nourri de chair humaine./ /Burası yabancı güllerle, siyah ve gür sevilere dolu, kederli ve insan etiyle beslenen görkemli bir bahçeydi./ (Çev. Yılmaz). Bu son geceyi sevgilisinin yanında, mezarının başında ağlayarak geçirmek ister. Karanlık basınca saklandığı yerden çıkar ama uzun süre mezarlığı bulamaz. Belki de yaşarken kendisini aramadığı kadar mezarını arar: */Je ne la retrouvais pas. Les bras étendus, les yeux ouverts, heurtant des tombes avec mes mains, avec mes pieds, avec mes genoux, avec ma poitrine, avec ma tête elle-même, j'allais sans la trouver. Je touchais, je palpais comme un aveugle qui cherche sa route, je palpais des pierres, des croix, des grilles de fer, des couronnes de verre, des couronnes de fleurs fanées ! Je lisais les noms avec mes doigts, en les promenant sur les lettres. Quelle nuit ! quelle nuit ! Je ne la retrouvais pas!//Mezarını bulamıyordum. Kollarımı uzatmış, gözlerimi açmış, ellerimi, ayaklarımı, dizlerimi, göğsümü hatta başımı mezarlara çarpa çarpa yürüyor ama onu bulamıyordum. Dokunuyor, yolunu arayan bir kör gibi taşların, haçların, demir parmaklıkların, cam çelenklerin, çiçekleri solmuş çelenklerin üzerinde ellerimi gezdiriyordum. Parmaklarımı harfler üzerinde gezdirerek adları okuyordum! Ne geceydi! Ne geceydi! Onu bulamıyordum!/(Çev. Yılmaz). Mezarda zifiri karanlıkta kalınca korkmaya başlar. Her tarafta mezarlar vardır ve artık yürümeye de gücü kalmamıştır: */Pas de lune! Quelle nuit! J'avais peur, une peur affreuse dans ces étroits sentiers, entre deux lignes de tombes ! Des tombes ! des tombes ! des tombes. Toujours des tombes ! A droite, à gauche, devant moi, autour de moi, partout, des tombes ! Je m'assis sur une d'elles, car je ne pouvais plus marcher tant mes genoux fléchissaient./ /Ay ışığı yoktu! Nasıl bir gece! Korkuyordum; korkuyordum, iki mezar sırası arasındaki bu dar toprak yol içime korku sahyordu. Mezarlar! Mezarlar! Mezarlar. Her yerde mezar! Sağda, solda, önümde, etrafımda, her yerde mezarlar vardı! Birinin üzerinde oturdum, çünkü artık dizlerimin takatini kalmamıştı, yürüyemiyordum./ (Çev. Atayman). Ancak korkusunun kaynağı sadece karanlık değil, mezarlıktan gelen ilginç seslerdir: */J'entendais battre mon coeur! Et j'entendais autre chose aussi! Quoi? Un bruit confus innommable! Etait-ce dans ma tête affolée, dans la nuit impénétrable, ou sous la terre mystérieuse, sous la terre ensemencée de cadavres humains, ce bruit?//Kalbimin çarptığını duyuyordum! Başka şeyler de duyuyordum. Neydi? Adlandırılmayacak karışık bir gürültü! Panik kapılmış kafamdan mı, zifiri karanlık geceden mi, yoksa gizemli toprağın, insan cesetleriyle dolu toprağın altından mı geliyordu?/(Çev. Atayman). Etrafına şaşkın bir şekilde bakarken, olup bitenleri gördüğünde inanamayacaktır: */Ils écrivaient tous en même temps, sur le seuil de leur demeure éternelle, la cruelle, terrible et sainte vérité que tout le monde ignore ou feint d'ignorer sur la terre.//Hepsi aynı anda, ebedi kabirlerinin eşliğinde, yeryüzündeyken hiç kimsenin bilmediği ya da bilmezlikten geldiği korkunç, zalim ve kutsal gerçeği yazıyordu./ (Çev. Yılmaz). Ölümler akıl almaz bir*******

şekilde, mezar taşlarında yazan güzel sözlerin yerine, kendileriyle ilgili düşündüklerini bütün çıplaklığıyla yazacaktır: /*Et je voyais que tous avaient été les bourreaux de leurs proches, haineux, déshonnêtes, hypocrites, menteurs, fourbes, calomniateurs, envieux, qu'ils avaient volé, trompé, accompli tous les actes honteux, tous les actes abominables, ces bons pères, ces épouses fidèles, ces fils dévoués, ces jeunes filles chastes, ces commerçants probes, ces hommes et ces femmes dits irréprochables.*/ /Gördüm ki, hepsi de hayatları boyunca yakınlarına, çocuklarına karşı gaddar, kinci, namussuz, ikiyüzlü, yalancı, hilekâr, gammaz, kiskanç, kaba insanlar olmuşlardı; bu iyi babalar, sadık eşler, itaatkâr oğullar, namuslu kızlar, dürüst tüccarlar çalmışlar, aldatmışlar; en iğrenç, en karanlık, en yüz kızartıcı işlere karışmışlardı./ (Çev. Atayman). Artık sevgilisinin mezarını bulacak ve önce mezar taşında şöyle yazarken; /*Elle aima, fut aimée, et mourut.*/ /Sevdi, sevildi, öldü./ (Çev. Atayman&Yılmaz). Artık sevgilisinin mezar taşında şu sözleri okuyacaktır: /*Etant sortie un jour pour tromper son amant, elle eut froid sous la pluie, et mourut.*/ /Bir gün sevgilisini aldatmak için evden çıktı, yağmurda ıslandı, üşüttü ve öldü./ (Çev. Atayman).

Mezarlıkta geçirdiği bu korkunç gecenin sabahında, gün ağardığında kendisini yarı baygın bulacaklardır. Kahramanımızın ölen sevgilisinin yanında son bir gece geçirmek istemesi ve o gece mezarlıkta çok tuhaf olaylar yaşamasını konu alan bu öyküde, bütün bu yaşananların, yalnızca bir hayal ürünü, kötü bir şaka, yoksa doğüstü bir olay olup olmadığına okuyucu karar verecektir. Ancak, yazarın mezarda gördüğü inanılmaz olay, yarı baygın bulunuşu, sanki okuyucuya kendi sanrılarını çağrıştırır niteliktedir.

Maupassant 'Au Soleil' (1884: 3) adlı eserinde dile getirdiği gibi, 'hayat ister uzun olsun ister kısa, sonu ölümle bitiyor. Ölümü durdurmak, değiştirmek, anlamak mümkün değildir. Ne yaparsak yapalım ölüyoruz! Neye inansak, neyi düşünsük, neye girişsek öleceğiz" diyen yazarın başa çıkamadığı bir korkudur ölüm. Bunun için hayatın bir mantığı yoktur. Hayat değersiz, anlamsız, saçmadır. Hiç kimsenin iyi olduğuna inan(a)maz. Dürüst insan yok gibidir. Sanki herkes günahkârdır. Sevgi, dostluk onun için sadece bir aldatmacadır. Bu düşünce ve değer yargıları yazarın aşırı karamsar olduğunun bir göstergesi sayılabilir.

Sonuç

Çalışmada, Maupassant'ın dünya görüşü 'La Morte' adlı öyküsünden hareketle aşk, kadın ve ölüm üçgeni içinde irdelenmeye gayret edilmiştir. Yazarın eserlerinde genellikle din, önyargı ve kötü niyete saldırı isteği sezilir. Yazarda ölümü kabullenemeyiş, anlamlandırılmama ve karamsarlık söz konusudur.

Oysa yazarın da dediği gibi ölüm hayatın kaçınılmaz gerçeği, hayatın ta kendisidir. İnsan bu gerçeği çaresizce kabul etmek zorunda kalır. Bunun için belli bir olgunluk düzeyi gerekir. Sevdiği insanı kaybetmek insanı yaralar, içini acıtır. Bu acı insanı hayatın anlamı üzerinde düşünmeye iter. İnsanı Tanrı'ya yaklaştırabilir, isyana da götürebilir. Ölüm hayata dair bir farkındalık, bir duyarlılık yaratır. Ölüm ateş gibidir, düştüğü yeri yakar. Ama bu yanma dilin anlamlı sözcükleriyle teselli bulur. Çünkü insan insanın şifasıdır. Ölümün dili, dini yoktur. Ama onu metanetle karşılama, sabırla uğurlama vardır. Ölüm hayatın en yakın, en samimi, en gerçek yoldaşdır.

Ayrıca 'La Morte' adlı öyküde 'ölüm' /..öldü/ sözcüğü yerine hiçbir örtmece sözcüğe yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bu durumun yazarın dünya görüşü, biçemi ve edebi kişiliğiyle örtüştüğü söylenebilir.

Kaynakça

- Akarsu, Bedia (1998). *Dil-Kültür İlişkisi*, İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Aksan, Doğan (1998). *Her Yönüyle Dil*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, Doğan (1996). *Türkçenin Sözcük Varlığı*, Ankara: Engin Yayınları.
- Ariès, Philippe (1975). *Essais sur l'histoire de la mort en Occident, du Moyen Age à nos jours*, Paris: Editions du Seuil.
- Ariès, Philippe (1991). *Batılının Ölüm Karşısında Tavırları*, (Çev. M. Ali Kılıçbay), Ankara: Gece Yayınları.
- Deshusses, Pierre- Karlson, Léon- Thornander, Paulette (1984). *Dix Siècles de Littérature Française 2- XIXe –XXe Siècles*, Paris: Bordas.
- Guiraud, Pierre (1984). *Anlambilim* (Çev. Berke Vardar), Ankara: Kuzey Yayınları.
- Kıran, Zeynel & Eziler Kıran Ayşe (2002). *Dilbilime Giriş*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Kıran, Ayşe- Korkut, Ece (2011). *Sözcük Bilgisi, Le Lexique du Français*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kızılçelik, Sezgin (2000). "Ölümü Sosyolojik Düşünmek", *Felsefelogos* Yıl: 3, Sayı: 12, s. 163-168.
- Koç, Mustafa (-). 'Ölüm Psikolojisi I' <http://docplayer.biz.tr/19401149-Olum-psikolojisi-i-mustafa-koc.html>. Erişim Tarihi: 14.11.2017
- Maupassant, Guy de (1887 / 1889). 'La Morte', «*Gil Blas*» / «*La Main gauche*», <http://www.multimania.com/jccau/ressourc/biblio/maupas/divers/lamorte.htm>: 20.07.2017
- Maupassant, Guy de (1884). *Au Soleil*, (Ed. Albin Michel, 1925), Editions du groupe 'Ebooks libres et gratuit'.
- Maupassant, Guy de (2008). *Seçme Hikâyeler*, (Çev. Buket Yılmaz), İstanbul: Antik Batı Klasikleri.
- Maupassant, Guy de (2005). *Mutluluk*, (Çev. Semih Atayman), İstanbul: Siyah Bordo Yayınları.
- Türkmen, Seyfullah, (2009). "Türkçedeki Örtmece Sözcükler", *Karadeniz Araştırmaları*, Cilt: 6, Sayı: 23, s.131-140.
- Türkçe Sözlük* (2005). Ankara: TDK Yayınları.
- Uygun, Nermi (1994). *Dilin Gücü- Denemeler*, İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Ünal, Mehmet Süheyl (2011). 'Zamansız Ölüm: Geleneksel ve Modern Toplum Karşıtlığında Ölümün Yeri', *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, s.121-133.